

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці ІІ

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Науковий журнал

Випуск 4

Берегове 2023

"Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" засновано у листопаді 2021 р. та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці ІІ.

Науковий журнал виходить два рази на рік.

Видання включено до «Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» **Категорії «Б»**, наказом Міністерства освіти і науки України № 768 від 20.06.2023 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці ІІ (протокол №12 від 20.12.2023 р.)

Редакційна колегія:

Головний редактор – *Бачо Роберт*, д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Перший заступник головного редактора – *Пойда-Носик Ніна*, д.е.н., професор, професор кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Заступник головного редактора, відповідальний редактор – *Макарович Вікторія*, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Заступник головного редактора, відповідальний секретар – *Лоскоріх Габрієлла*, доктор філософії з обліку і оподаткування, заступник завідувача кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна.

Члени редакційної колегії:

Орлов Ігор – д.е.н., професор, академік Академії економічних наук України, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Внукова Наталія – д.е.н., проф., заслужений економіст України, професор кафедри митної справи та фінансових послуг, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна;

Коваленко Юлія – д.е.н, проф, завідувач кафедри фінансових ринків та технологій, Державний податковий університет, Україна; *Бондарук Таїсія* – д.е.н, проф, заслужений економіст України, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна;

Завербний Андрій – д.е.н, проф., професор кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності Національного університету «Львівська політехніка», Україна; *Вдовенко Наталія* – д.е.н., проф., завідувач кафедри глобальної економіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна;

Новіченко Людмила – к.е.н, доц., доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування, Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна; *Живко Зінаїда* – д.е.н, проф., ректор Академії економіки і педагогіки, Чеська Республіка; *Феньвеш Вероніка* – габлітований доктор наук з галузі економіки, проф.,

Дебреценський університет, Угорщина; *Махова Рената* – габлітований доктор наук з галузі економіки, доц., проректор, Університет Й. Шельє, Словацька Республіка; *Ілеш Балінт Чобо* – к.е.н, проф.,

Університет Яноша Наймана, Угорщина; *Дунай Анна* – доктор філософії з галузі економіки, проф., Університет Яноша Наймана, Угорщина; *Петі Мартон* – доктор наук з галузі економіки, віце-президент, Національний інститут стратегічних досліджень Угорщини, доцент кафедри соціально-економічної географії та планування міста, Університет Корвінус, Угорщина; *Сас Левенте* – доктор наук з галузі економіки, проф., заступник декана факультету Економіки та бізнес-адміністрування, Клужький університет імені Бабеша-Бойяї, Румунія.

УДК 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович; Закарпат. угор. ін-т імені Ф. Ракоці ІІ. Берегове, 2023. Вип. 4. (2023). 694 с. Текст укр., англ., угор.

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук. Статті публікуються на умовах міжнародної ліцензії [Creative Commons Attribution 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Публікація видання здійснюється за сприяння Інституту Стратегічних Досліджень Угорщини.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації

Серія КВ №25089-15029Р від 08.11.2021 р.

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.

Адреса: 90202 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ, 2023

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Tudományos folyóirat

4. szám

Beregszász 2023

Az "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" tudományos folyóirat 2021-ben lett alapítva, és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa határozata alapján jelenik meg.

A tudományos folyóirat évente kétszer jelenik meg.

A **Folyóirat** az Ukrán Oktatási és Tudományos Minisztérium 2023. június 20-án kelt 768. számú rendelete alapján **„B” kategóriájú folyóiratnak minősül**, melyben publikálhatóak az ukrainai fokozatszerzéshez szükséges tudományos eredmények.

Kiadáshoz ajánlotta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2023. december 20-i 12. sz. jegyzőkönyv)

Szerkesztőbizottság:

Főszerkesztő – **Prof. Dr. Bacsó Róbert**, közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Számvitel és Auditálás Tanszék vezetője, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Általános főszerkesztő-helyettes – **Prof. Dr. Pojda-Noszik Nina**, közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Számvitel és Auditálás Tanszék professzora, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Főszerkesztő-helyettes, felelős szerkesztő – **dr. Makarovics Viktória**, közgazdaságtudomány kandidátusa, egyetemi docens, Számvitel és Auditálás Tanszék docense, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Főszerkesztő-helyettes, felelős titkár – **dr. Loszkorih Gabriella**, PhD, tanszékvezető-helyettes, Számvitel és Auditálás Tanszék, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Szerkesztőbizottság:

Prof. Dr. Orlov Igor – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, az Ukrainai Közgazdaságtudományi Akadémia akadémikusa, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna; **Prof. Dr. Vnukova Natália** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna érdemesült közgazdásza, Vám és Pénzügyi Szolgáltatások Tanszék professzora, Szemen Kuznyec Harkovi Nemzeti Gazdaságtudományi Egyetem, Ukrajna; **Prof. Dr. Kovalenko Julia** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Pénzügyi Piacok és Technológiák Tanszék vezetője, Állami Adóegyetem, Ukrajna; **Prof. Dr. Bondáruk Tajiszija** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna tiszteletbeli közgazdásza, Pénzügyek, Bank és Biztosítás Tanszék vezetője, Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Auditálási Akadémia, Ukrajna; **Prof. Dr. Záverbuij András** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Külgazdasági és Vámtevékenység Tanszék professzora, Lembergi Nemzeti Politechnikai Egyetem, Ukrajna; **Prof. Dr. Vdovenko Natália** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Globális Közgazdaság Tanszék vezetője, Ukrajna Nemzeti Bioerőforrás- és Természetgazdálkodási Egyetem, Ukrajna; **dr. Novicsenko Ljudmila** – közgazdaságtudományok kandidátusa, egyetemi docens, Számvitel, Auditálás és Adózás Tanszék docense, Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Auditálási Akadémia, Ukrajna; **Prof. Dr. Zsivko Zinaida** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, rektor, Közgazdasági és Pedagógiai Akadémia, Csehország; **Dr. habil. Fenyves Veronika** – PhD, egyetemi tanár, tanszékvezető, oktatási dékánhelyettes, Gazdaságtudományi Kar, Számviteli és Pénzügyi Intézet, Controlling Tanszék, Debreceni Egyetem, Magyarország; **Dr. habil. Ing. Machová Renáta** – PhD, rektorhelyettes, egyetemi docens, Selye János Egyetem, Szlovákia; **Prof. Dr. Illés Bálint Csaba** – PhD, egyetemi tanár, Neumann János Egyetem, Magyarország; **Prof. Dr. Dunai Anna** – PhD, egyetemi tanár, Neumann János Egyetem, Magyarország; **Dr. Péti Márton** – PhD, Nemzetstratégiai Kutatóintézet, elnökhelyettes; egyetemi docens, Gazdaságföldrajz és városfejlesztés tanszék, Budapesti Corvinus Egyetem, Magyarország; **Prof. Dr. Szász Levente** – PhD, egyetemi tanár, dékánhelyettes, Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Magyar Intézet, Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Románia.

ETO 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics: tudományos folyóirat / szerk.: R. Bacsó, N. Pojda-Noszik, V. Makarovics. II. RFKMF. Beregszász, 2023. 4. szám (2023). 694 c.

Az „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” tudományos folyóiratban a doktoranduszok, posztgraduális hallgatók, kutatók és gyakorlati szakemberek tudományos kutatásait tesszük közzé. A tanulmányok [Creative Commons Attribution 4.0.](#) c. nemzetközi licence alapján jelennek meg

Az "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" megjelenésében együttműködő partner volt a Nemzetstratégiai Kutatóintézet.

*A nyomtatott tömegűjékoztatási eszközök állami nyilvántartásba vételéről szóló igazolás száma
KB 25089-15029P 2021. november 8.*

Tudományos folyóirat alapítója:

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Cím: 90202, Beregszász, Kossuth tér 6.

A tudományos folyóirat hivatalos honlapja:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2023

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

**Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College
of Higher Education**

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Scientific journal

Volume 4

Berehove 2023

„Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” was founded in November, 2021 and is published by the decision of the Academic Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

The scientific journal is published twice a year.

The journal is included in Category "B" according to the "List of scientific professional editions of Ukraine, in which the results of dissertations for the degree of Doctor of Science and Ph.D. can be published", by order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 768 dated 20.06.2023.

Recommended for publication by the Academic Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (protocol No. 12 dated December 20, 2023)

Editorial board:

Editor-in-Chief – *Bacho Robert*, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine;

First Deputy Editor-in-Chief – *Poyda-Nosyk Nina*, Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine;

Deputy Editor-in-Chief, managing Editor – *Makarovykh Viktoriia*, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine.

Deputy Editor-in-Chief, responsible secretary – *Gabriella Loskorikh*, Candidate of Economic Sciences, Deputy Head of the Accounting and Auditing Department, FR II THCHE, Ukraine

Editorial Board Members:

Ihor Orlov - Doctor of Economics, Professor, Academician of the Academy of Economic Sciences of Ukraine, FR II THCHE, Ukraine; *Nataliia Vnukova* – Doctor of Economics, Professor, Honored Economist of Ukraine, Professor at the Department of Customs Affairs and Financial Services, Symon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine; *Yuliia Kovalenko* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Financial Markets and Technologies, State Tax University, Ukraine; *Taisiia Bondaruk* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance, National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Ukraine; *Andriy Zaverbnyj* - Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Foreign Trade and Customs of the Lviv Polytechnic National University, Ukraine; *Natalia Vdovenko* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Global Economy, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine; *Liudmyla Novichenko* – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Accounting, Auditing and Taxation, National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Ukraine; *Zinaida Zhyvko*– Doctor of Economics, Professor, Rector, Academy of Economics and Pedagogy, Czech Republic; *Fenyves Veronika* - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Head of the Department of Controlling, University of Debrecen, Hungary; *Makhova Renata* - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Associate Professor, Vice-rector, J. Selye University, Slovak Republic; *Illés Bálint Csaba* – Candidate of Sciences in Economics, Professor, John von Neumann University, Hungary; *Dunay Anna* – Doctor Philosophy in Economics, Professor, John von Neumann University, Hungary; *Peti Marton* - Doctor Philosophy in Economics, vice-president, Research Institute for National Strategy, Hungary; associate professor, Department of Geography and Planning, Corvinus University of Budapest, Hungary; *Szász Levente* – Doctor of Management, Professor, Deputy Dean at the Faculty of Economics and Business Administration, Babeş-Bolyai University, Romania.

UDC 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics: scientific journal / editor. : R. Bacho, N. Poyda-Nosyk, V. Makarovykh. FR II THCHE. Berehove, 2023. Vol. 4. (2023) 694 p. Text Ukrainian, English, Hungarian.

Scientific journal „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” intended for scientists, doctoral students, post-graduate students, practitioners and a wide range of readers who are interested in issues in the field of economic sciences. Articles are published under the terms of the [Creative Commons Attribution 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) International License.

Publication of the scientific journal "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" is carried out with the assistance of the Research Institute for National Strategy.

*State registration certificate of a printed mass media
Series KB No. 25089-15029P dated November 8, 2021.*

The founder of the scientific journal is

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

Correspondence address: Kossuth sq.6, Berehove

The official website of the scientific journal:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 2023

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1.

НАЦІОНАЛЬНА ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Пойда-Носик Н., Бачо Р. Оцінка перспектив бізнесу в автомобільній промисловості України: національні та регіональні аспекти розвитку галузі	19
Атамас О. Інвестиційна привабливість регіонів України: проблематика, рекомендації, перспективи	29
Венгер В., Романовська Н., Шейко О. Кон'юнктурні особливості українського ринку круп	37
Шалаї К., Максим Дьєрдьє Надь Т. Аналіз економічної просторової структури: фокус на Великобританію	51
Кравченко О., Бадай А. Роль державного регулювання оплати праці	60
Кривенко Н. Оцінка міжнародної економічної інтеграції: методичні підходи з виділенням агропродовольчих ринків	70
Перекуда Ю. Оцінка конкурентоспроможності господарств у виробництві продукції тваринництва через призму показників імпорту та експорту	80
Похиленко Н. Права інтелектуальної власності як стримуючий чинник інноваційної активності в сільському господарстві	92
Пушкар Т., Славута О. Сприйняття процесів цифровізації мешканцями як основа впровадження програм збалансованого розвитку міст	107
Самусевич Я., Теницька І., Рудиченко А. Оцінювання впливу екологічного контролю на забезпечення раціонального природокористування в Україні	118
Сидоренко Є. Проблеми цифрової трансформації територіальних громад та шляхи їх вирішення	134
Харченко Н. Деякі аспекти соціально-економічних детермінант здоров'я	144
Усата Н. Концептуальні основи циркулярної економіки в сільському господарстві	153
Шапуров О. Промислові інновації: інтернет речей, блокчейн, цифровий двійник	164
Шуба М., Шуба О. Світовий ринок легкових автомобілів: особливості та тенденції розвитку	178

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

Журавльова І. Фінансовий менеджмент в сучасному вимірі	188
Балінтова М. Вивчення зв'язку між зеленим банківським маркетингом і лояльністю до банку на прикладі словацьких клієнтів	205
Богріновцева Л., Бондарук О., Ключка О. Фінансова безпека страхового ринку: теоретичний аспект	216
Поті Б., Сока К., Потокі Л. Застосовність моделей прогнозування банкрутства в секторі роздрібної продовольчої продукції західної Угорщини	227
Даудова Г., Грінько А. Еволюція процесів цифровізації в діяльності фінансових органів місцевого самоврядування в Україні	240
Жиглей І., Лайчук С., Поліщук І. Бібліографічний аналіз публікацій щодо соціального інвестування за даними платформи Web of Science	253
Заїчко І. Особливості та основні напрями грошово-кредитної політики України в умовах воєнного стану	264
Орехова К., Головко О. Вибір організаційно-економічного механізму забезпечення фінансової безпеки газорозподільних підприємств	277
Татаринцева Ю., Юр'єва І., Назарова Т. Вплив розвитку соціальної відповідальності та сталого цифрового маркетингу на фінансову складову бізнес-процесів в умовах цифрової економіки	293
Шишкіна О. Вплив фінтех інновацій на глобальні валютні ринки	307
Ярошевич Н. Рівень фінансової децентралізації місцевих бюджетів в Україні	321

РОЗДІЛ 3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Варцаба В., Макарович В., Лоскоріх Г. Аналіз проблематики обліку інноваційного капіталу в Україні	334
Ганусич В., Йолтуховська О., Шеверя Я. Концепція створення вартості в інтегрованій звітності	346
Грицай О., Лішнянська І. Облікове забезпечення визначення собівартості надани медичних послуг	358
Дубинська О. Теоретичні й практичні аспекти аудиту фінансової звітності як напряму виявлення загроз фінансовій безпеці підприємства в умовах воєнного стану	374
Єршова Н. Бухгалтерський консалтинг як «м'яка технологія» підтримки розвитку малого та середнього бізнесу	385
Кошіль А., Мельянова Л. Економічна сутність та облікове відображення електронних грошей в умовах сучасності	397
Макаренко І., Рудиченко А. Цифрова відповідальність компаній: економічна сутність поняття та концептуальні підходи	409
Мартін К., Сіладі Н. Важливість цінності бренду з позиції активів компанії	421
Мірошниченко О., Щигорєва В. Система оподаткування малого бізнесу: досвід Польщі	435
Микієвич О., Тивончук О. Виклики та перспективи переходу до міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні та світі	448
Москаль Н. Перспективи застосування технології блокчейну в аудиторській діяльності	458
Московчук А., Дорош В. Детермінанти формування фінансових результатів: ретроспективний та перспективний аналіз	468
Нашкерська Г. Обмеження визнання інформації активом в бухгалтерському обліку	479
Онищенко В., Кононенко Д., Чупін М. Інструменти стратегічного аналізу в управлінні підприємством: огляд, класифікація, критерії вибору	493
Писаренко Т. Організація управлінського обліку грошових коштів від операційної діяльності	507
Портоварас Т. Види сучасного економічного аналізу та їх характеристика	516
Скаска О., Дмишко Я. Проведення зовнішньої оцінки ефективності та якості роботи підрозділу внутрішнього аудиту банку	529
Сарахман О., Шурпенкова Р., Калайтан Т. Сучасні реалії незалежного аудиту фінансової звітності банків	540
Цятковська О. Методологічні основи побудови обліку нефінансових активів державних установ	552
Шишкова Н. Автоматизація обліку запасів: інноваційні технології, оцінка ефективності	563

РОЗДІЛ 4. МЕНЕДЖМЕНТ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК

Тан Ч.Ч. Бібліометричний картографічний аналіз компетенцій, адаптованих до промисловості 4.0 та 5.0 на основі літератури про великі дані: наслідки для кар'єрної орієнтації	578
Альхмад Г. Фактори, що впливають на жіноче підприємництво в країнах, що розвиваються. Наскільки ми далекі від підтримки жіночого підприємництва?	591
Васильчак С., Штерма Т. Трудовий потенціал як об'єкт менеджменту	605
Вороніна В., Захарова Л. Стратегічне управління роботою команд в умовах сучасного наукового, інноваційного та бізнес-середовища	613
Антал К., Максим Дьєрдьє Надь Т. Проблеми та досвід працевлаштування за кордоном у відображенні емпіричного дослідження	623
Немчук П. Особливості управління розвитком корпоративних аграрних формувань	633
Прокопов Д. Біоенергетика у сталому розвитку сільського господарства: проблеми та перспективи розвитку галузі	643
Серьогіна Д., Матвєєва Н., Пушкар Т. Інноваційний розвиток в рамках сталого розвитку: пошук балансу між економічною ефективністю та екологічною стійкістю	653
Барабшє Карпаті Д., Оросне Ілчік Б. Визначення особистого хисту до підприємництва у здобувачів вищої освіти	666

РЕЦЕНЗІЇ

РЕЦЕНЗІЯ на монографію Бачо Р., Пойда-Носик Н. «Automotive industry in Ukraine: key approaches to assessing labor market and business perspectives»	682
РЕЦЕНЗІЯ на монографію Лоскоріх Л., Перчі О. «Обліково-аналітичне забезпечення діяльності ІТ-підприємств в Україні»	684
Загальні вимоги до оформлення рукописів	686

TARTALOM

1.FEJEZET. NEMZETI ÉS REGIONÁLIS GAZDASÁG

Pojda-Noszik N., Bacsó R. Üzleti kilátások értékelése Ukrajna autóiparában: nemzeti és regionális vonatkozások	19
Atamász A. Ukrajna régióinak befektetési vonzata: problémák, ajánlások, jövőbeni kilátások	29
Venger V., Romanovszka N., Sejkó O. Az ukrán gabonapiac konjunkturális jellemzői	37
Sallai K., Makszim Györgyné Nagy T. Gazdasági térszerkezet-elemzés: fókuszban Nagy-britannia	51
Krávcsenko O., Badaj A. A munkabér állami szabályozásának szerepe	60
Krivenkó N. Nemzetközi gazdasági integráció értékelése: módszertani megközelítések az agrár-élelmiszer piacok kiválasztásakor	70
Pereguda Gy. A gazdaságok versenyképességének mérése az állati eredetű termékek előállításában az import és export mutatók segítségével	80
Pohilenkó N. A szellemi tulajdonjogok, mint a mezőgazdasági innovációs tevékenység visszatartó tényezője	92
Puskár T., Szlavuta O. A digitalizációs folyamatok lakossági elfogadása a kiegyensúlyozott városfejlesztési programok megvalósítása érdekében	107
Szamuszevics J., Tenyicka I., Rudicsenkó A. A környezeti ellenőrzés hatásának mérése Ukrajnában a racionális természetgazdálkodás érdekében	118
Szidorenkó J. A kistérségek digitális átalakulásának problémái és megoldási lehetőségei	134
Harcsenkó N. Az egészséget meghatározó társadalmi-gazdasági tényezők néhány vonatkozása	144
Uszáta N. A körforgásos gazdaság fogalmi alapjai a mezőgazdaságban	153
Sapurov A. Ipari innovációk: tárgyak internete, blokklánc, digitális hasonmás	164
Suba M., Suba O. Személygépkocsik világpiaça: jellemzői és fejlődési trendjei	178

2. FEJEZET. PÉNZ- ÉS BANKÜGY

Zsuravlyova I. Pénzügyi menedzsment a jelenkori dimenzióban	188
Bálintová M. A zöld bankmarketing és a bankhűség kapcsolatának vizsgálata Szlovák ügyfelek esetében	205
Bohrinceva L., Bondaruk O., Klyucska O. A biztosítási piac pénzügyi biztonsága: elméleti megközelítés	216
Patyi B., Szóka K., Pataki L. Csődelőrejelző modellek alkalmazhatósága a nyugat-magyarországi élelmiszer-kiskereskedelmi szektorban	227
Daudova G., Hrinýkó A. A digitalizációs folyamatok evolúciója az ukrajnai helyi önkormányzatok pénzügyi szerveinek tevékenységében	240
Zsiblej I., Lajcsuk S., Poliscsuk I. Társadalmi befektetésekkel foglalkozó publikációk bibliográfiai elemzése a Web of Science platform adatai alapján	253
Zajicskó I. Ukrajna monetáris és hitelpolitikájának sajátosságai és irányai a hadiállapot idejében	264
Orjekhova K., Golovkó O. A gázelosztó vállalkozások pénzügyi biztonságát szavatoló szervezeti és gazdasági mechanizmus kiválasztása	277
Tatarinceva J., Jurjeva I., Nazarova T. A társadalmi felelősségvállalás és a fenntartható digitális marketing fejlődésének hatása az üzleti folyamatok pénzügyi komponensére a digitális gazdaság körülményei között	293
Siskina O. A fintech innovációk hatása a globális valutapiacokra	307
Jarosevics N. A helyi költségvetések pénzügyi decentralizációjának szintje Ukrajnában	321

3. FEJEZET. SZÁMVITEL ÉS ADÓÜGY

Varcaba V., Makarovics V., Loszkorih G. Az innovációs tőke számviteli problémáinak elemzése Ukrajnában	334
Hanuszics V., Joltuhovszka O., Severya Ja. Az értékteremtés koncepciója az integrált jelentéstételben	346
Hricáj O., Lisnyánska I. Az orvosi szolgáltatások önköltségének meghatározásához szükséges számviteli alátámasztás sajátosságai	358
Dubinszka O. A pénzügyi beszámoló köznyelvű vizsgálatának elméleti és gyakorlati aspektusai, mint a hadiállapot idejében működő vállalatok pénzügyi biztonságát fenyegető veszélyeinek azonosítási iránya	374
Jersova N. A számviteli tanácsadás mint "puha technológia" a kis- és középvállalkozások fejlődésének támogatására	385
Kosil A., Meliankova L. Az elektronikus pénz gazdasági lényege és számviteli tükrözése a jelenkori körülményekben	397
Makarenkó I., Rudicsenkó A. A vállalatok digitális felelősségvállalása: gazdasági tartalom és koncepcionális megközelítések	409
Martin K., Szilágyi N. A márkaérték fontossága a vállalat eszközeinek szempontjából	421
Mirosznicsenkó O., Scsigorjeva V. A kisvállalkozások adórendszere: Lengyelország tapasztalata	435
Mikijejics O., Tivoncuk O. A nemzetközi pénzügyi beszámolási standardokra való áttérés kihívásai és kilátásai Ukrajnában és a világban	448
Moszkály N. A blockchain-technológia használatának kilátásai a könyvvizsgálói tevékenységekben	458
Moszkovcsuk A., Doros V. A pénzügyi eredmények kialakulásának meghatározó tényezői: retrospektív és prospektív elemzés	468
Naskerszka G. Az információ eszközként való elismerésének korlátozásai a számvitelben	479
Oniscsenkó V., Kononenkó D., Csupin M. Stratégiai elemzési eszközök a vállalatirányításban: áttekintés, osztályozás, kiválasztási kritériumok	493
Piszarenkó T. A működési tevékenységekből származó cash flow-k vezetői számvitelének megszervezése	507
Portovárász T. A modern gazdasági elemzés típusai és jellemzőik	516
Skaszko O., Dmiskó J. A bank belső ellenőrzésért felelős egység munkahatékonyságának és -minőségének külső értékelése	529
Szarakhman O., Surpenkova R., Kalajtan T. A bankok pénzügyi kimutatásainak jelenkori valósága a független könyvvizsgálat tükrében	540
Cjatkovszka O. Az állami intézmények nem pénzügyi eszközeinek számviteli módszertani szempontok alapján	552
Siskova N. A készletek számvitelének automatizálása: innovatív technológiák és hatékonyságértékelés	563

4. FEJEZET. MENEDZSMENT ÉS INNOVATÍV FEJLŐDÉS

Tan Cs.Cs. Az Ipar 4.0-hoz és 5.0-hoz adaptált kompetenciák bibliometrikus feltérképezése a Big Data szakirodalom alapján: a pályaorientációra gyakorolt hatás	578
Almhamad G. A női vállalkozói készséget befolyásoló tényezők a fejlődő országokban. Milyen messze vagyunk a női vállalkozások támogatásától?	591
Vasilycsák Sz., Sterma T. A munkaerőpotenciál, mint a menedzsment tárgya	605
Voronina V., Zaharova Ly. Csapatmunka stratégiai irányítása modern tudományos, innovatív és üzleti környezetben	613
Antal K., Makszim Györgyné Nagy T. A külföldi munkavállalás kihívásai, tapasztalatai egy empirikus kutatás tükrében	623
Nemcsuk P. Az agráripari vállalkozások szervezeti sajátosságai	633
Prokopov D. Bioenergia a mezőgazdaság fenntartható fejlődésében: az ipar fejlődésének problémái és kilátásai	643
Szeryogina D., Matvejeva N., Puskár T. Innovatív fejlődés a fenntartható fejlődés kereteiben: egyensúly megtalálása a gazdasági hatékonyság és a környezeti fenntarthatóság között	653
Barabásné dr. Kárpáti D., Oroszné Ilcsik B. Vállalkozói hajlandóság vizsgálata az egyetemi hallgatók körében	666

RECENZÍÓK

Recenzió Bacsó Róbert és Pojda-Noszik Nina "Ukrajna autóipara: kulcsfontosságú megközelítések a munkaerőpiaci és üzleti kilátások értékeléséhez" című monográfiájára	682
Recenzió Loszkorih Gabriella és Pércsi Oxána "Az ukrajnai IT-vállalkozások tevékenységének számviteli és elemzési támogatása" című monográfiájára	684
Publikációs követelmények	689

CONTENT

CHAPTER 1. NATIONAL AND REGIONAL ECONOMY

Poyda-Nosyk N., Bacho R. Assessing business perspectives in the automotive industry of Ukraine: national and regional aspects of sectoral development	19
Atamas O. Investment attractiveness of regions in Ukraine: problems, recommendations, prospects	29
Venger V., Romanovska N., Sheiko O. Conjuncture features of the Ukrainian grain market	37
Sallai K., Makszim Györgyné Nagy T. Economic spatial structure analysis: focus on Great Britain	51
Kravchenko O., Badai A. The role of state regulation of wages	60
Kryvenko N. Assessment of international economic integration: methodological approaches with the selection of agricultural markets	70
Perehuda Yu. Assessment of the competitiveness of farmhouses in the production of livestock products through the prism of import and export indicators	80
Pohylenko N. Intellectual property rights as a restriction factor of innovative activity in agriculture	92
Pushkar T., Slavuta O. Perception of digitalization processes by residents as a basis for implementing programs of balanced urban development	107
Samusevych Ya., Tenytska I., Rudychenko A. Assessment of the impact of environmental control on ensuring rational nature use in Ukraine	118
Sydorenko Ye. Digital transformation as an economic tool restoration of territorial communities	134
Kharchenko N. Some aspects of socio-economic determinants of health	144
Usata N. Conceptual foundations of the circular economy in agriculture	153
Shapurov O. Industrial innovations: Internet of things, blockchain, digital double	164
Shuba M., Shuba O. The global market of passenger cars: features and development trends	178

CHAPTER 2. FINANCE AND BANKING

Zhuravlyova I. Financial management in the contemporary dimension	188
Bálintová M. Examining the relationship between green bank marketing and bank loyalty in the case of Slovak customers	205
Bohrinovtseva L., Bondaruk O., Klyuchka O. Financial security of the insurance market: theoretical aspect	216
Patyi B., Szóka K., Pataki L. Applicability of bankruptcy prediction models in the western Hungarian food retail sector	227
Daudova G., Grinko A. The evolution of digitization processes in the activities of financial bodies of local self-government in Ukraine	240
Zhyhlei I., Laichuk S., Polishchuk I. Bibliographical analysis of publications on social investment according to Web of Science platform data	253
Zaichko I. Peculiarities and main directions of the monetary and credit policy of Ukraine under martial law	264
Oriekhova K., Golovko O. Choosing an organizational and economic mechanism to ensure the financial security of gas distribution companies	277
Tataryntseva Yu., Yuryeva I., Nazarova T. The impact of the development of social responsibility and sustainable digital marketing on the financial component of business processes in the conditions of the digital economy	293
Shyshkina O. The impact of fintech innovations on global currency markets	307
Yaroshevych N. The level of local budgets financial decentralization in Ukraine	321

CHAPTER 3. ACCOUNTING AND TAXATION

Vartsaba V., Makarovych V., Loskorikh G. An analysis of the accounting problems for innovative capital in Ukraine	334
Hanusych V., Yoltukhovska O., Sheverya Ya. The concept of value creation in integrated reporting	346
Hrytsai O., Lishnyanska I. Accounting support for determining the cost of medical services	358
Dubynska O. Theoretic al and practical aspects of the audit of financial statements as a way identifying threats to the financial security of the enterprise in the conditions of martial law	374
Yershova N. Accounting consulting as a "soft technology" for supporting the development of small and medium-sized businesses	385
Koshil A., Meliankova L. Economic essence and reflection in the accounting of electronic money in modern conditions	397
Makarenko I., Rudychenko A. Digital responsibility of companies: Economic essence of the concept and conceptual approaches	409
Martin K., Szilágyi N. The importance of brand value in the view of the company's assets	421
Miroshnicheno O., Schigoryeva V. The system of taxation of small business: the experience of Poland	435
Mykiiievych O., Tyvonchuk O. Challenges and prospects of transition to International Financial Reporting Standards in Ukraine and worldwide	448
Moskal N. Prospects for the use of blockchain technology in auditing	458
Moskovchuk A., Dorosh V. Determinants of formatting the financial results: retrospective and prospective analysis	468
Nashkerska H. Barriers to the accounting recognition of information as an asset	479
Onyshchenko V., Kononenko D., Chupina M. Strategic analysis tools in enterprise management: overview, classification, selection criteria	493
Pysarenko T. Organization of managerial accounting for operating cash flows	507
Portovaras T. Types of modern economic analysis and their characteristics	516
Skasco O., Dmyshko Ya. Conducting an external assessment of the performance and quality of work of the bank's internal audit unit	529
Sarakhman O., Shurpenkova R., Kalaitan T. Modern realities of independent audit of banks' financial statements	540
Tsiatkovska O. Methodological basis for constructing the accounting of non-financial assets in state institutions	552
Shyshkova N. Automation of inventory accounting: innovative technologies, efficiency assessment	563

CHAPTER 4. MANAGEMENT AND INNOVATIVE DEVELOPMENT

Tan Chai Ching Big Data Literature-based Bibliometric Mapping Analysis for Competences Adaptable to Industry 4.0 and 5.0: Implications for Career Orientation	578
Almhamad G. The factors affecting women entrepreneurship in developing countries. How far are we from supporting women entrepreneurship?	591
Vasylchak S., Shterma T. Labor potential as an object of management	605
Voronina V., Zakharova L. Strategic management of team work in the conditions of a modern scientific, innovative and business environment	613
Antal K., Makszim Györgyné Nagy T. The challenges and experiences of employment abroad in the reflection of an empirical research	623
Nemchuk P. Peculiarities of managing the development of corporate agrarian formations	633
Prokopov D. Bioenergy in the sustainable development of agriculture: problems and prospects for the development of the industry	643
Serogina D., Matvieieva N., Pushkar T. Innovative development within the framework of sustainable development: finding a balance between economic efficiency and environmental sustainability	653
Barabásné dr. Kárpáti D., Oroszné Ilcsik B. Examination of entrepreneurial propensity among university students	666

MONOGRAPH REVIEWS

REVIEW of the Monograph by R. Bacho and N. Poyda-Nosyk «Automotive industry in Ukraine: key approaches to assessing labor market and business perspectives»	682
REVIEW of the monograph by Loskorich L., Perchi O. «Accounting and analytical support of the activities of IT enterprises in Ukraine»	684
General requirements for manuscripts	691

DOI 10.58423/2786-6742/2023-4-448-457

УДК 657.37

Остап МИКІЄВИЧ

здобувач групи ОПМ-21 кафедри обліку та аналізу,
Інститут економіки та менеджменту
Національний університет "Львівська Політехніка"
м. Львів, Україна
ORCID ID: 0009-0008-2251-2716

Олена ТИВОНЧУК

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту
Інститут економіки та менеджменту
Національний університет "Львівська Політехніка"
м. Львів, Україна
ORCID ID: 0000-0001-5524-6516

ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПЕРЕХОДУ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Анотація. У статті проаналізовано виклики та перспективи, пов'язані із переходом України до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Досліджується сучасна ситуація в Україні з урахуванням впровадження цих міжнародних стандартів та виділяються ключові труднощі, з якими стикаються компанії та фахівці. Метою дослідження є виклики та можливості впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) в бухгалтерську практику в умовах зростання кількості країн, що переходять на ці стандарти. Зокрема, дослідження має на меті аналіз динаміки прийняття міжнародних стандартів фінансової звітності у різних країнах, визначення основних проблем та труднощів впровадження МСФЗ, оцінка впливу МСФЗ на фінансову звітність компаній, аналіз законодавчих змін в контексті міжнародних стандартів, зокрема проаналізовано, як законодавчі зміни впливають на зобов'язання компаній щодо складання фінансової звітності за міжнародними стандартами. Особлива увага повинна бути приділена включенню нових категорій компаній, які повинні застосовувати ці стандарти.

Ще досліджено та проаналізовано як і з якої дати необхідно подавати звітність за таксономією. Також, як бути з інвентаризацією, яка є необхідною на дату переходу на МСФЗ. Розглядаються навчальні програми та процес підготовки фахівців та дослідження можливостей для кар'єрного росту фахівців у контексті МСФЗ. Зокрема, проаналізовано, як отримання міжнародних дипломів та сертифікатів, таких як АССА та АСРМ, впливають на кар'єрний ріст фахівців. Досліджено динаміки та виклики, пов'язані із впровадженням міжнародних стандартів фінансової звітності, а також визначення можливостей для подолання цих викликів та підтримки сталого розвитку бухгалтерської практики в умовах глобалізації фінансових стандартів. В статті також розглядається перспективи розвитку та вигоди, пов'язані із використанням МСФЗ в українському бізнес-середовищі. Аналізуються можливості для покращення фінансової звітності, адаптації до міжнародних стандартів фінансової звітності та сприяння ефективному функціонуванню ринку. В статті основним завданням є висвітлення актуальних аспектів та допомога в розумінні важливості та переваг переходу до МСФЗ в контексті української економіки та бізнесу.

Ключові слова: МСФЗ, бізнес-середовище, українська економіка та бізнес, АССА, АСРМ, кар'єрний ріст.

JEL Classification: M40, M41.

Absztrakt. A cikk az Ukrajnának a nemzetközi pénzügyi beszámolási standardokra (IFRS) való áttéréssel kapcsolatos kihívásokat és kilátásokat elemzi. Megvizsgálja a jelenlegi ukrainai helyzetet e nemzetközi standardok bevezetése tekintetében, és rávilágít a vállalatok és szakemberek előtt álló legfontosabb nehézségekre. A tanulmány célja a nemzetközi pénzügyi beszámolási standardok (IFRS) számviteli gyakorlatban történő bevezetés kihívásainak és lehetőségeinek azonosítása, tekintettel arra, hogy egyre több ország alkalmazza ezeket a standardokat. A tanulmány célja a nemzetközi pénzügyi beszámolási standardok különböző országokban történő bevezetésének elemzése, az IFRS bevezetésével kapcsolatos főbb problémák és nehézségek azonosítása, az IFRS-nak a vállalatok pénzügyi kimutatásaira gyakorolt hatásértékelése, a nemzetközi standardokkal kapcsolatos jogszabályi változások elemzése. Kiemelt figyelmet fordítunk annak elemzésére, hogy a jogszabályi változások hogyan befolyásolják a vállalatok nemzetközi standardokkal összhangban lévő pénzügyi kimutatásainka elkészítésére vonatkozó kötelezettségeit. Különös figyelmet kell fordítani az új vállalati kategóriák bevonására, amelyeknek alkalmazniuk kell ezeket a standardokat. A cikk azt vizsgálja és elemzi, hogyan és mikortól kell jelentést tenni a taxonómiáról. Továbbá, hogyan kezeljük az IFRS-re való áttérés időpontjában szükséges leltározást. A cikk megvizsgálja a képzési programokat és a szakemberképzés folyamatát is, valamint a szakemberek karrierlehetőségeit az IFRS-ek kapcsán. A cikk különösen azt elemzi, hogy a nemzetközi diplomák és tanúsítványok, mint például az ACCA és az ACPM megszerzése hogyan befolyásolja a szakemberek karrierépítését. Vizsgálja a nemzetközi pénzügyi beszámolási standardok bevezetésével kapcsolatos dinamikát és kihívásokat, valamint az e kihívások leküzdésére és a számviteli gyakorlat fenntartható fejlődésének támogatására irányuló lehetőségek azonosítását a pénzügyi standardok globalizálása kapcsán. A cikk megvizsgálja továbbá az IFRS-ek ukrán üzleti környezetben zajló fejlődési kilátásokat és előnyöket. A cikk elemzi a pénzügyi beszámolás tökéletesítésének lehetőségeit, a nemzetközi pénzügyi beszámolási standardokhoz való alkalmazkodást valamint a piac hatékony működésének elősegítését. A cikk fő célja, hogy rávilágítson a releváns szempontokra és segítsen megérteni az IFRS-re való áttérés fontosságát valamint előnyeit az ukrán gazdaság és üzleti élet kapcsolatrendszerében.

Kulcsszavak: IFRS, üzleti környezet, ukrán gazdaság és üzlet, ACCA, ACPM, karrierépítés.

Abstract. The article analyzes the challenges and prospects associated with Ukraine's transition to International Financial Reporting Standards (IFRS). The current situation in Ukraine with regard to the implementation of these international standards is studied and the key difficulties faced by companies and professionals are highlighted. The purpose of the study is to identify the challenges and opportunities for implementing international financial reporting standards (IFRS) in accounting practice in the context of the growing number of countries adopting these standards. In particular, the study aims to analyze the dynamics of the adoption of international financial reporting standards in different countries, identify the main problems and difficulties in implementing IFRS, assess the impact of IFRS on companies' financial statements, analyze legislative changes in the context of international standards, in particular, analyze how legislative changes affect the obligations of companies to prepare financial statements in accordance with international standards. Particular attention should be paid to the inclusion of new categories of companies that must apply these standards. We are still researching and analysing how and from what date the taxonomy should be reported. Also, how to deal with the inventory required at the date of transition to IFRS. It also examines the training programs and the process of training specialists and explores career opportunities for specialists in the context of IFRS. In particular, we analyze how obtaining international diplomas and certificates, such as ACCA and ACPM, affect the career development of professionals. The dynamics and challenges associated with the implementation of international financial reporting standards are explored, as well as the identification of opportunities to overcome these challenges and support the sustainable development of accounting practice in the context of globalization of financial standards. The article also examines the prospects for development and benefits associated with the use of IFRS in the Ukrainian business environment. The article analyzes the opportunities for improving financial reporting, adapting to

international financial reporting standards and facilitating the efficient functioning of the market. The main objective of the article is to highlight the relevant aspects and help in understanding the importance and benefits of transition to IFRS in the context of the Ukrainian economy and business.

Keywords: IFRS, business environment, Ukrainian economy and business, ACCA, ACPM, career development.

JEL Classification: M40, M41.

Постановка проблеми. Україна, прагнучи гармонізувати свою бухгалтерську систему з міжнародними стандартами, стикається з рядом складних завдань і викликів у процесі переходу до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Однією з основних проблем є не лише технічна адаптація до нових стандартів, але й врахування специфічних особливостей національного бізнес-середовища. Дана стаття спрямована на аналіз та визначення ключових аспектів цього перехідного процесу, висвітлюючи його вплив на фінансову звітність підприємств, фінансовий менеджмент та загальну економічну стійкість країни.

Ключові аспекти проблеми для розгляду в статті можуть включати:

- технічні виклики: Аналіз складнощів технічної імплементації МСФЗ у бухгалтерські системи підприємств та оцінка ресурсів, необхідних для успішного впровадження;

- освітні аспекти: Розгляд питань недостатньої обізнаності фахівців із фінансів і бухгалтерії щодо нових стандартів та необхідність навчання персоналу для ефективного впровадження;

- взаємодія з національним законодавством: Аналіз конфліктів та протиріч між МСФЗ та національними законами, що можуть вплинути на стандартизацію фінансової звітності;

- вартість переходу: Визначення економічних витрат на процес переходу та визначення можливих користей для підприємств;

- вплив на інвестиційний клімат: Оцінка можливого впливу переходу до МСФЗ на привабливість України для іноземних інвесторів та фінансовий ринок загалом.

Мета статті. Сучасна економічна динаміка та інтеграція України в глобальні фінансові ринки вимагають систематизованого та глибокого розуміння процесу переходу до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Мета даної статті полягає в аналізі та обґрунтуванні викликів, що виникають перед українськими підприємствами та фінансовими інституціями у процесі адаптації до МСФЗ, а також висвітленні потенційних переваг цього переходу для економіки країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вітчизняні та зарубіжні фахові джерела активно розглядають питання організації, методології та методики впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Українські науковці, такі як В. М. Жук, І. Д. Бенько, С. Я. Зубілевич та С. Ф. Голова внесли значний вклад у цю галузь. Зазначається, що проблеми, пов'язані з практичною

частиною переходу на МСФЗ, залишаються недостатньо вивченими згідно з думкою авторів.

Незважаючи на труднощі, пов'язані із переходом на Міжнародні стандарти фінансової звітності, їх практичне впровадження стало як об'єктивною реальністю так і законодавчою вимогою для багатьох підприємств. Міжнародні стандарти спрямовані на відображення об'єктивної фінансової та облікової інформації про стан справ підприємства та надають можливість об'єктивно оцінити його перспективи розвитку. Також важливим аргументом є стабільність та відсутність непередбачуваних змін у МСФЗ, відмінно від національних П(С)БО.

Виклад основного матеріалу. З 2005 року практично всі світові компанії прийняли і перейшли на Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ). Багато компаній у різних країнах вирішили використовувати МСФЗ як основу для підготовки своєї фінансової звітності. З того часу кількість країн, які впроваджують ці стандарти, стрімко зростає.

У 2005 році 90 країн вже були готові перейти на МСФЗ, і за рік ця кількість збільшилась до ста одиниць. Згідно з прогнозами голови Ради з МСФЗ, які він висловив у 2007 році, до 2015 року вимагатимуть або дозволять використовувати МСФЗ вже в 150 країнах світу. Ці прогнози справджуються, оскільки на січень 2013 року понад 120 країн вже вимагали або дозволяли застосовувати міжнародні стандарти фінансової звітності. За офіційними даними Ради з МСФЗ на 12 грудня 2016 року міжнародні стандарти використовуються в 149 країнах для складання фінансової звітності, а з 2019 року обов'язкові для компаній у 166 країнах світу. Мова йде про фінансові установи, такі як банки, страхові компанії, компанії, чії акції котируються на біржах, підприємства, які видобувають корисні копалини загальнодержавного значення.

Аналізуючи фахові публікації по тематиці переходу на МСФЗ, необхідно зазначити, що не всі країни однаково схвалюють потребу швидкого прийняття рішення щодо переходу на міжнародні стандарти для підприємств, які підпадають під класифікацію малі та середні. За словами представника уряду Німеччини стандарт "IFRS for SMEs" необхідно застосовувати тим підприємствам, які працюють на широкий ринок і відповідають вимогам інвесторів, фінансових аналітиків та інших учасників ринку. Південно-Африканська Республіка це перша країна, яка запровадила міжнародні стандарти фінансової звітності для малих і середніх підприємств без будь-яких змін та правок.

Впровадження МСФЗ, як і будь-який інший процес, тісно пов'язаний з труднощами та подальшими проблемами.

Перша проблема, з якою стикаються компанії, які бажають здійснити перехід на МСФЗ, — психологічний чинник фахівців суттєві відхилення у визначеннях та термінах міжнародних та національних стандартів призводять до необхідної психологічної підготовки працівників. Відповідно до вимогам комітету з МСФЗ, країни, які прийняли рішення запровадити міжнародні стандарти, не мають права вносити коментарі чи зміни до вихідного тексту. Отже, такі країни повинні зобов'язати всі підприємства, компанії та організації працювати з оригінальним текстом. У випадку, якщо організації не можуть роз'яснити певні моменти, їм слід

самостійно або з використанням професійних компаній отримати відповіді на свої запитання.

В оригінальній версії міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) існує велика кількість термінів та понять, які не мають точного відповідника або еквівалента в певних країнах. Бухгалтерам, які працюють з міжнародними стандартами, доводиться або користуватись новою системою термінів та понять, або включати англomовні варіанти назв до своєї лексики. Крім того, відсутній чіткий та регламентований механізм отримання роз'яснень у випадках непорозуміння чи неточностей під час функціонування підприємства за МСФЗ. Вартість консультацій іноземних професіоналів є досить високою, і переклад та інші пояснення міжнародних стандартів супроводжуються значними витратами. Таким чином, основною проблемою впровадження МСФЗ на практиці є розрив між міжнародними стандартами та психологією фахівців та реальною бухгалтерською практикою.

Другий аспект полягає у перетворенні фінансової звітності згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ). Багато економік країн, які перейшли на МСФЗ, суттєво відрізняються від західних. Це пов'язано з відсутністю або недостатнім розвитком фінансових ринків. Це, у свою чергу, призводить до складнощів у застосуванні міжнародних концепцій бухгалтерського обліку, а деякі практичні розрахунки стають умовними [3].

Внесені зміни до закону про бухгалтерський облік та фінансову звітність розширюють перелік компаній, які повинні складати фінансову звітність та вести облік згідно з МСФЗ, а також публікувати свою фінансову звітність та аудиторський звіт на власному веб-сайті.

Дані зміни, в основному, стосуються великих підприємств. До цієї категорії входять:

- підприємства, які здійснюють діяльність з видобутку корисних копалин загальнодержавного значення;
- підприємства – емітенти цінних паперів, які допущені до біржових торгів;
- великі підприємства, чий показник на дату складання фінансової звітності відповідають двом з трьох критеріїв: балансова вартість активів – понад 20 мільйонів євро, чистий прибуток від реалізації – понад 40 мільйонів євро, середня кількість співробітників – понад 250 осіб.

Більшість оптових та роздрібних компаній відповідають встановленим критеріям. Великі підприємства також зобов'язані складати та подавати звіт про своє управління, в якому надається як фінансова, так і нефінансова інформація про перспективи розвитку підприємства та основні ризики, пов'язані з його діяльністю.

Україна зробила важливі кроки до переходу на МСФЗ. Були прийняті нормативно-правові акти, які регулюють процес впровадження МСФЗ у законодавство України:

1. Указ Президента №303 від 23.05.1992 р. «Про перехід України до загальноприйнятої у міжнародній практиці системи обліку і статистики»;

2. Стратегії застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні (Постанова КМУ № 911-р від 24 жовтня 2007 року);

3. Програми реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів (Постанова КМУ № 1706 від 28 жовтня 1998 року);

Ідея використання міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні була з часів здобуття незалежності. Початково це визначалося як обов'язкова вимога для підприємств, що формулювали фінансові звіти для своїх іноземних інвесторів. У 2011 році, був укладений Меморандум про співпрацю між Міністерством фінансів України і Національним банком України стосовно впровадження в Україні Міжнародних стандартів фінансової звітності. Цей документ отримав підтримку та був підписаний у рамках Проекту USAID "Розвиток фінансового сектору", спільно з Федерацією професійних бухгалтерів та аудиторів України, Спілкою податкових консультантів, Академією фінансового управління[6].

Існують різні можливості для переходу на Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ): прийняти МСФЗ без змін; прийняти міжнародні стандарти з можливістю їх обмеженої модифікації; або розробити національні стандарти фінансової звітності, максимально гармонізуючи їх з МСФЗ.

Перехід на МСФЗ на практиці включає в себе декілька етапів:

- вибір дати переходу на МСФЗ, оскільки перший звіт за МСФЗ може бути представлений лише через два роки після цієї обраної дати;
- визначення різниць між МСФЗ та П(С)БО, які застосовуються на підприємстві;
- внесення змін до облікової політики підприємства для відповідності вимогам МСФЗ;
- проведення інвентаризації на дату переходу на МСФЗ;
- виконання коригувань (трансформацій) статей фінансової звітності;
- складання вступного балансу на дату переходу на МСФЗ;
- складання порівняльної фінансової звітності за МСФЗ.

На виконання вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 №996-XIV за результатами складання річної консолідованої фінансової звітності за 2023 рік, компанія повинна визначитися, до якої саме категорії вона відноситься[1].

Водночас, відповідно до Закону України від 19.07.2022 №2436-IX «Про внесення змін до Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» юридичні особи зобов'язані опублікувати річну консолідовану фінансову звітність протягом трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану або стану війни. Для дати переходу 1 січня 2023 року перехідний період складатиме весь 2023 рік. У цьому разі компаніям потрібно буде здійснити трансформацію фінансової звітності в МСФЗ-формат на 1 січня, 31 березня, 30 червня, 30 вересня та 31 грудня 2023 року, щоб за 1 квартал 2024 року подати МСФЗ-звітність з порівняльною інформацією за минулий та поточний рік [2].

Підприємства, які для складання фінансової звітності застосовують міжнародні стандарти складають і подають фінансову та консолідовану звітність на основі таксономії фінансової звітності за МСФЗ в єдиному електронному форматі. Ті компанії, що перейдуть на складання МСФЗ-звітності з датою переходу 1 січня 2023 року, повинні вперше відзвітуватися за таксономією за 1 квартал 2024 року.

У разі якщо дата переходу компанії на міжнародні стандарти фінансової звітності 1 січня 2023, то для складання попередньої фінансової звітності та попередньої консолідованої фінансової звітності за МСФЗ 2023 рік і першого повного комплексу консолідованої фінансової звітності за МСФЗ за 2024 рік мають застосовуватися МСФЗ, що будуть чинні станом на 31.12.2024 враховуючи винятки зазначені у МСФЗ 1 [5].

Відповідно до п.7 «Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань №879» проведення інвентаризації є обов'язковим у випадку переходу на складання фінансової звітності за міжнародними стандартами (на дату такого переходу) з метою виявлення критеріїв визнання активів і зобов'язань на дату переходу. Також, компанії, які знаходяться на тимчасово окупованих територіях або в районах, які близько знаходяться до лінії фронту, можуть проводити інвентаризацію тільки за умови безпечного та безперешкодного доступу уповноважених осіб до первинної документації, реєстрів бухгалтерського обліку в яких відображені зобов'язання та власний капітал підприємства та самих активів[3].

Підприємства, які відповідно до законодавства України складають консолідовану фінансову звітність за МСФЗ, повинні забезпечити ведення бухгалтерського обліку відповідно до облікової політики за міжнародними стандартами після подання першої консолідованої фінансової звітності за МСФЗ, що визначається такою у порядку, визначеному міжнародними стандартами.

Перша річна фінансова звітність – це звітність, у якій суб'єкт господарювання застосовує МСФЗ і наводить чітке пояснення про відповідність до міжнародних стандартів фінансової звітності.

Фінансова звітність, у разі дати переходу 01.01.2023 року, буде складена за 2024. Заява про відповідність МСФЗ, звірки які вимагаються МСФЗ 1 та інші матеріали будуть вказані у фінансовій звітності за 2024 рік. А така фінансова звітність буде подана у 2025 році.

Отже, щоб скласти МСФЗ-звітність, необхідно мати первинні документи і записи в реєстрах бухгалтерського обліку, які підтверджують дані цієї звітності. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами необхідно почати вести з першого дня першого звітного періоду при поданні першої МСФЗ звітності, тобто з 01.01.2024 року при даті переходу 01.01.2023 року.

Враховуючи цю ситуацію, розробка цілеспрямованих програм та курсів підготовки для фахівців бухгалтерії та інших фінансових відділів стає ключовим рішенням. Підвищення їхньої кваліфікації має бути спрямоване на вміння складати та самостійно аналізувати звітність, а не лише на технічні аспекти бухгалтерського обліку.

Для впровадження МСФЗ у керівництва підприємства виникає проблема пошуку кваліфікованих кадрів, навчання працівників бухгалтерських служб або залучення аутсорсингових компаній. Жоден із варіантів не є простим, оскільки кількість фахівців із знанням міжнародних стандартів фінансової звітності на ринку праці обмежена, реорганізація роботи бухгалтерії може вплинути на інші, зокрема управлінські, процеси, що ґрунтуються на бухгалтерських звітах. Навчання працівників вимагає значних фінансових витрат і не гарантує отримання практичних знань. Залучення аутсорсингових компаній, які зазвичай мають високий рівень компетенції та надають якісні послуги, також пов'язане з високою вартістю таких послуг та можливими обмеженнями з точки зору законодавства, оскільки підприємства, що є об'єктом суспільного інтересу, зобов'язані створити власні бухгалтерські департаменти.

Для того щоб залишатися висококваліфікованим фахівцем при переході компанії на міжнародні стандарти, важливо мати практичні навички у роботі з МСФЗ і отримати міжнародні дипломи, такі як, наприклад, АССА та АСРМ. Ці дипломи не лише переконливо підтверджують кваліфікацію в цій сфері, але й підвищують статус фахівця і збільшують його можливості для кар'єрного зростання.

Вищевказані труднощі не є єдиними в нововведеннях для підприємств, які переходять на МСФЗ. Основні регулятори фінансового сектору України такі як Національний банк України, Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, а також Міністерство фінансів України запровадили Меморандум про впровадження Системи фінансової звітності в електронному форматі, заснованої на стандарті XBRL. 18 червня 2019 року почав діяти програмний комплекс та спеціалізований вебсайт для цієї Системи, де міститься основна інформація. Підприємства, що складають фінансову звітність за МСФЗ, повинні зареєструватися в Системі та готуватися до розкриття інформації в новому форматі, оскільки з 1 січня 2020 року для щорічної фінансової звітності формат XBRL є обов'язковий.

XBRL (eXtensible Business Reporting Language) - це безкоштовна глобальна платформа для обміну діловою інформацією, зокрема фінансовою звітністю. Для реалізації цих норм міністерство фінансів затвердило переклад таксономії фінансової звітності за МСФЗ. Фахівці Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку підсумовують, що формат XBRL полегшить правильну та точну підготовку фінансової звітності для компаній та полегшить процеси обробки та аналізу інформації. Нова система подачі звітності принесе переваги, такі як автоматичний процес формування звітів, ефективність обробки та аналізу даних, і усуне дублювання в процесі подання інформації, надаючи уніфікований формат для фінансової звітності та забезпечуючи доступ до інформації, сформованої на основі нової таксономії.

МСФЗ Тахопому - це єдиний стандартний формат для електронного подання фінансової звітності відповідно до МСФЗ. Цей проект розроблений Комітетом з

МСФЗ і щорічно оновлюється з урахуванням вимог щодо подання фінансової звітності.

Таксономія, згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ), є інтерпретацією цих стандартів у форматі XBRL. XBRL представляє собою електронний засіб подання фінансової звітності відповідно до МСФЗ. Хоча існують інші стандарти, такі як XML, Україна обрала саме XBRL. Прикладом успішного використання цього стандарту є Сполучені Штати, де він використовується для звітності публічними компаніями з 2008 року. Успішний досвід впровадження XBRL також зафіксований у Великій Британії, Китаї, Індії, Німеччині.

Проблеми, пов'язані із переходом українських підприємств на Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), не можуть зменшити переваг, що виникають внаслідок таких змін. Позитивні аспекти застосування МСФЗ як для суб'єктів господарювання, які складають фінансову звітність, так і для її користувачів, включають:

- можливість отримання необхідної інформації для прийняття управлінських рішень;
- забезпечення порівняння показників звітності з іншими суб'єктами господарювання, незалежно від їхнього місцезнаходження та території здійснення господарської діяльності;
- можливість залучення іноземних інвестицій і позик, а також виходу на міжнародні ринки;
- забезпечення більшої довіри потенційних партнерів; надійність і прозорість інформації.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, перехід до МСФЗ - це складний і вимогливий процес для українських підприємств, зокрема для їх бухгалтерів. Ця актуальна проблема вимагає великих зусиль у сфері навчання, адаптації та фінансових ресурсів. Однак, якщо впровадження МСФЗ відбудеться правильно, то воно покращить якість фінансової звітності та зробить українські підприємства більш привабливими для іноземних інвесторів.

Щодо подання фінансової звітності за МСФЗ в електронній формі з використанням стандарту XBRL, вважаємо, що такий підхід служить основою для прозорості та ефективної діяльності як підприємств, так і фінансового сектору в цілому. Для успішної реалізації цього проекту ключовими умовами є підтримка та навчання фахівців, створення сервісних центрів, проведення тренінгових програм, а також співпраця з науковцями та практиками. З вдалим впровадженням Системи фінансової звітності в електронному форматі в подальшому доцільно розглядати розширення таких вимог і для інших видів звітності, яка подається до Держкомстату, профільних міністерств і т.д.

Отже, якщо компанія обрала датою переходу 01.01.2023 року і не має можливості провести обов'язкову інвентаризацію, це не означає, що це може бути перешкодою для здійснення трансформаційних процедур або для аргументації відмови від переходу. Всі трансформаційні процедури потрібно здійснити, а після отримання безперешкодного і безпечного доступу до активів провести

інвентаризацію і за потреби внести коригування в трансформаційні записи. Процес трансформації триватиме увесь 2023 рік (якщо дата переходу 01.01.2023), тому можливість внести коригування буде протягом всього 2023 року.

Для подальших наукових досліджень рекомендується використовувати національний та зарубіжний досвід, враховуючи спільний досвід впровадження МСФЗ на різні категорії підприємств, а також розглядати питання практичного впровадження Системи фінансової звітності в електронному форматі за стандартом XBRL.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 №996-XIV. [Онлайн]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
2. №2436-IX «Про внесення змін до Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» [Онлайн]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2436-20#Text>.
3. Пункт 7 «Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань №879». [Онлайн]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>.
4. Лист Мінфіну від 22.09.2022 «Про розгляд окремих питань реалізації норм Закону №2435-IX» [Онлайн]. Режим доступу: <https://document.vobu.ua/doc/15165>.
5. Міжнародний стандарт фінансової звітності 1. [Електронний ресурс]. Доступно за посиланням: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_004#Text.
6. Впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності: краща світова практика, українські реалії та досвід країн СНД. [Електронний ресурс]. Доступно за посиланням: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5293>.

References

1. The Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine" of 16.07.1999 No. 996-XIV. [Online]. Access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
2. No. 2436-IX "On Amendments to the Law of Ukraine "On Protection of the Interests of Subjects of Submission of Reports and Other Documents during the Period of Martial Law or State of War" [Online]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2436-20#Text>.
3. Paragraph 7 of the Regulation on Inventory of Assets and Liabilities No. 879. [Online]. Access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>.
4. Letter of the Ministry of Finance of 22.09.2022 "On consideration of certain issues of implementation of the Law No. 2435-IX" [Online]. Available at: <https://document.vobu.ua/doc/15165>.
5. International Financial Reporting Standard 1. [Electronic resource]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_004#Text.
6. Implementation of International Financial Reporting Standards: best international practice, Ukrainian realities and experience of CIS countries. [Electronic resource]. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5293>.

УДК 330
А19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович; Закарпат. угор. ін-т ім. Ф. Ракоці ІІ. Берегове, 2023. Вип. 4 (2023). 694 с. Текст укр., англ., угор.

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій покладається на авторів. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії.

Технічна редакція:
Вікторія МАКАРОВИЧ

Відповідальний за випуск:
Роберт БАЧО

Коректура англomовного тексту

Ніна ПОЙДА-НОСИК

Обкладинка:
Габор ПОТОКІ
УДК:

Бібліотечно-інформаційний центр «Опацої Черє Янош» при
Закарпатському угорському інституті імені Ференца Ракоці ІІ

**Публікація видання здійснюється за сприяння
Інституту Стратегічних Досліджень Угорщини.**

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №25089-15029Р від 08.11.2021 р.*

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.

Адреса: 90202 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

Видавництво: Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ, 90202, м.Берегове, пл. Кошута, буд.6. (E-mail: aab-economics@kmf.org.ua), Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК №7637 від 19 липня 2022 р.

Друк: ТОВ «РІК-У» (адреса: вул. Гагаріна 36, м.Ужгород, 88000. E-mail: print@rik.com.ua). Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК5040 від 21 січня 2016 р.

Підписано до друку 20.12.2023.

Шрифт «Times New Roman».

Папір офсетний, щільністю 80 г/м².

Друк цифровий. Ум. друк. арк. 47,76.Формат 70x100/16.

Замовл. №456. Тираж 50.